

V. V. Chepelyk and others. [1; 2; 5 – 9; 10]. Scale adjusted and layered drawings have been made for each XVII – XVIII ct. Volyn temple. Simple compositional forms of churches have been traditional for many years in Volyn; wooden churches were mainly built in the villages, laconism of forms is used.

REFERENCES

1. Draghan M. Ukrajinsjki derev'jani cerkvy: U 2 chast. / Draghan M. – L'viv, 1937. – S. 237.
2. Loghvyn Gh. N. Po Ukrajinі. Starodavni mystecjki pam'jatky / Gh. N. Loghvyn. – K. : Mystectvo, 1968. – S. 147 – 205.
3. Moghytych Y. R. Kreshhatye cerkvy Ghuculjshhyny / Y. R. Moghytych // Arkhytekturnoe nasledstvo. – M. : Strojyzdat, 1979. – Vup. 27. – S. 227 – 234.
4. Moghytych Ivan. Storinky arkhitektury Ghalychyny i Volyni XII – XIV st. / Ivan Moghytych // Visnyk instytutu «Ukrzakhidproektrestavracija». – L'viv, 1997. – № 8. – S. 3 – 20.
5. Neljghovsjkyj Ju. P. Arkhitektura drughoji polovyny XVI – pershoji polovyny XVII stolittja / Ju. P. Neljghovsjkyj // Istorija ukrajinsjkogho mystectva. – K. : Ghol. red. URE, 1967. – T. 2. – S. 56 – 106.
6. Prybjegha L. V. Metodyka okhorony ta restavraciji pam'jatok narodnogho zodchestva Ukrajinu. / L. V. Prybjegha. – K. : Mystectvo, 1997. – 144 s.
7. Chepelyk V. V. Proporcijnistij v narodnomu zodchestvi // Zb. nauk. pr. aspirantiv / V. V. Chepelyk. – K., 1963. – Vup. 22. – S. 40.
8. Jurchenko P. Gh. Derev'jane zodchestvo Ukrajinu. / P. Gh. Jurchenko. – K. : Akademija Arkhitektury URSR, 1949. – 132 s.
9. Jurchenko P. Gh. Proporcijnistij v narodnij arkhitekturi / P. Gh. Jurchenko // Narodna tvorčistij ta etnografija. – 1970. – № 4. – S. 12 – 18.
10. Jurchenko P. Gh., Capenko M. P. Mystectvo drughoji polovyny XVII – XVIII stolittja / P. Gh. Jurchenko, M. P. Capenko // Istorija ukrajinsjkogho mystectva. – K. : Ghol. red. URE, 1967. – T. 3. – S. 13 – 125.

УДК 711.433(477.63)+712.31(282.247.32)

ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НА ПРИРІЧКОВИХ ТЕРИТОРІЯХ ДНІПРА

Е. В. Самійленко, асп.

Ключові слова: *акваторія, ріка Дніпро, екосистемний підхід, екологічна рівновага, функціонування річкових екосистем*

Постановка проблеми. Антропогенна діяльність людини на початку ХХ століття суттєво змінила природне оточення та екосистему Дніпра. На гідрологічний режим ріки вплинуло зарегулювання її стоку каскадом Дніпровських водосховищ. У зв'язку з масовим освоєнням прибережних територій на річці Дніпро виникла проблема захисту берегів від затоплення, підтоплення і розмиву. Будівництво водосховищ докорінно змінило умови водообміну, порушило екологічну рівновагу, знизило інтенсивність самоочищення води та дало поштовх структурно-функціональному перетворенню всієї екосистеми ріки з річкової на озерно-річкову. В результаті будівництва водосховищ в межах міста Дніпропетровськ затоплено близько 300 га земель. Використання територій річкових долин під господарські, житлові, промислові забудови ускладнило дотримання природоохоронного режиму, призвело до деградації прирічкових територій, породило цілий ряд юридичних, екологічних, містобудівних і технічних проблем.

У межах міста зросла кількість неконтрольованого скиду неочищених стічних вод з очисних споруд підприємств і організацій, накопичувачів промислових та сільськогосподарських стоків. Гідронамив піску біля берегової лінії та вимивання піску по всій течії, забудова прибережної смуги Дніпра, призводять до змін гідрологічного складу та знищенню всього живого. Заболочення прирічкової зони спричинено забрудненням водних мас важкими металами, органічними сполуками, нафтопродуктами та іншими речовинами.

Наразі з кожним роком зростає загроза раціонального природокористування в межах річкового басейну та підтримання екологічної рівноваги на прирічкових територіях. Незважаючи на те, що водосховища існують та функціонують вже досить довгий час, ще не розроблені геоecологічні основи раціонального водокористування на прирічкових територіях, та немає запланованих дій, щодо збереження водойм та охорони здоров'я населення, яке проживає в їх басейні. Відповідно до сучасних світових тенденцій, що базуються на ідеях сталого розвитку, та необхідності екологічного відновлення прирічкових територій, слід визначити найбільш вдалий та дієвий шлях.

Аналіз попередніх досліджень. В Україні, в середині 90-х років, для збалансованого еколого-містобудівного використання прибережних територій Київ НДПІ розроблена програма «Еколого-містобудівний розвиток басейну р. Дніпро» та «Дніпро – XXI». Серйозний внесок у вирішення екологічних проблем Дніпра роблять міжнародні організації: Центр досліджень міжнародного розвитку (Канада), Глобальний екологічний фонд, Програма розвитку ООН. У 2000 – 2005 рр. в Україні, Росії та Білорусі виконувалися Програма ПРООН–ГЕФ екологічного оздоровлення басейну Дніпра. У рамках цієї програми була розроблена Стратегічна програма дій для басейну Дніпра і механізми її реалізації (СПД). Для вирішення проблем планувальної організації прибережних територій Дніпровського каскаду водосховищ, проектом КІБІ (М. М. Кушніренко, І. І. Устінова) передбачено створення поясного розподілу функцій уздовж осі Дніпра, де прибережна кромка річкових долин і водосховищ звільнялась від промислового використання, залишаючись в ролі природно-ландшафтних комплексів. Ряд рекомендацій, щодо поліпшення водно-екологічної ситуації на прирічкових територіях, виступають в основі ландшафтно-гідрологічного підходу, та зазначені в наукових роботах С. А. Дубняка, А. М. Сакевича, Ю. Д. Стефанишина-Гаврилюка. Поняття екологічної оптимізації, основним принципом якої висунуто регулювання та зрівноважування антропогенної діяльності в існуючому природному середовищі, представлено в наукових роботах В. М. Вадимова, Л. І. Рубан, Д. В. Літвінова, Н. В. Григор'єва, І. О. Лукомської, О. Г. Большакова, А. А. Керничної.

Метою статті є висвітлення проблем природокористування на прирічкових територіях Дніпра та пошук можливих рішень повернення зруйнованих територій до природної рівноваги та їх подальший сталий розвиток.

Виклад основного матеріалу. У 1970 – 1980 роках для більшості країн Європи та Америки будівництво греблі було єдиним великим інвестиційним проектом, синонімом суспільного розвитку та економічного зростання, символом модернізації та підкорення природи. Зростання дефіциту водних ресурсів у промислово розвинутих регіонах світу активізувало будівництво крупних водосховищ. У цей період були збудовані понад 3000 з 6500 існуючих на сьогодні великих штучних водойм [5]. Екологічна ситуація в басейні Дніпра і на прилеглих територіях погіршується з кожним роком. На нашу думку, головною причиною зниження якості води та найбільшої шкоди в її межах завдало інтенсивне ведення сільськогосподарської діяльності, спрямлення русла, гідроенергетика, промисловість. Тож слід розглянути до чого може призвести кожен з аспектів людської діяльності.

Повноцінне функціонування річкових екосистем неможливе в умовах порушеного гідрологічного режиму. Самі по собі водосховища, як природно-технічні екосистеми, є прикладом того, коли зміна елементів гідрологічного режиму водної екосистеми річки призводить до корінної її трансформації в екосистему водосховища. Цю зміну добре вивчено на каскаді дніпровських водосховищ, спорудження яких призвело до значного підняття рівнів поверхневих і ґрунтових вод, абразії берегів та підтопленню земель у прибережній зоні, структурно-функціональному перетворенню екосистеми з річкової на озерно-річкову з відповідним уповільненням водообміну та самоочищення вод, деградації малих річок. Річка втрачає швидкість, що супроводжується заболочуванням територій, засоленням ґрунтів, катастрофічному розвитку синьо-зелених водоростей. Внаслідок існування гребель порушується проточність і неперервність річок від витoku до гирла. Греблі, стримуючи природну течію, призводять до підсиленого накопичення донних відкладів і погіршення якості води, регулюють режим повеней і перешкоджають періодичному виходу води на заплаву.

Основу поверхневого живлення ріки формують малі річки, існування яких після будівництва гідроспоруд стоїть під загрозою. На Дніпрі погані санітарно-гігієнічні умови, спричинені потраплянням у воду добрив та шкідливих хімічних речовин, ставить під загрозу якість води, та є найбільш серйозним показником кризи водних ресурсів [12]. Штучне

зарегулювання стоку стоїть на заваді повноцінного функціонування та сталого розвитку ріки, у значній мірі впливає на формування локальних екологічних властивостей прирічкової зони [2]. Як зазначено у постанові Національної програми екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води, існування каскаду водосховищ на річці призводить до значних економічних витрат на їх підтримання та функціонування. Загалом поширюється діяльність професійних об'єднань, міжнародних комісій та організацій (ICOLD – Міжнародна комісія з великих гребель, ІНА – Міжнародна гідроенергетична асоціація, ІЕА – Міжнародне енергетичне агентство), що досліджують характер впливу греблі на екосистеми в цілому. Греблі водосховищ змінюють природний режим річкового стоку, порушують гідрологічні цикли функціонування річкових систем [13].

У доповіді Міжнародної комісії з великих гребель 2000 р. (World commission of Dams) зазначено, що будівництво гребель негативно впливає на чисельність водного світу, та призводить до трансформації річкових систем. Як показує досвід, зведення гідроенергетичних споруд на рівнинних річках надає безліч негативних екологічних впливів, збиток від яких перевищує вигоду від створення ГЕС (Деградація Волзько-Камського басейну в Росії).

Головною проблемою прирічкових територій Дніпра в межах великих міст, є боротьба із забрудненням вод промисловими підприємствами та екологічна криза. Території уздовж річкового басейну оточені транспортними та пішохідними комунікаціями різного статусу і швидкісного режиму, житловою та комерційною забудовою, мають лінійну форму, орієнтовану вздовж русла річки. Промислові зони займають доволі цінні території вздовж акваторії, існують відносно автономно, впливаючи на погіршення екологічної ситуації водного басейну, і створюють перепони територіальному розвитку міста.

Збільшується споживання води на комунальні потреби мешканців міста і промислового виробництва, змінюється гідрологічна ситуація, ландшафт міста, а затрати з державного бюджету на поліпшення екологічного стану водних ресурсів, фінансуються за залишковим принципом і з кожним роком скорочуються. Погіршення якості води та зниження безпеки системи водокористування відбулось під впливом накопичення великої кількості стічних вод без їх необхідної очистки, і як зазначають екологи, самовідновлювальна здатність Дніпра втрачена, річка не забезпечує відновлення порушеної екологічної рівноваги [3].

Шляхи вирішення проблеми. У високо розвинутих країнах Європи, у США, Канаді, Австралії екологічна криза у водокористуванні склалась ще у 1960 – 1970-х роках ХХ століття, тому з середини 70-х років, після прийняття Плану дій з охорони довкілля в Європі (1973 р.), почалося створення екологічного водного законодавства. Парламентська Асамблея Ради Європи на форумі за темою: «Вода як джерело достатку в суспільстві, миру і регіонального розвитку», визначила єдину європейську водогосподарську політику, спрямовану на забезпечення сталого, екологічно збалансованого розвитку суспільства в ХХІ столітті, проголошеного на Конференції ООН (Ріо-де-Жанейро, 1992).

Водна Рамкова Директива Європейського Союзу, прийнята в 2000 р., визначила основні напрямки нової водної політики, пріоритетами якої стало досягнення доброї якості води і забезпечення стійкого екологічного стану водних об'єктів. Перехід до екосистемного природокористування, основною умовою якого є збереження біорізноманіття та природних ресурсів на прирічкових територіях, повне відтворення використаних природних ресурсів крупних водосховищ був схвалений у 1992 році ООН, як Порядок денний на ХХІ століття.

У ХХ-му столітті виникла необхідність виведення з експлуатації тих гребель, які більше не відповідають своїй меті, надмірно затратні для підтримки їх у безпечному технічному стані або мають занадто високий рівень негативного впливу на навколишнє середовище. Наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років з'явилися роботи, присвячені темі відновлення річок, що стало поштовхом для поєднання наукових розробок і практичного втілення в життя ідеї реконструкції гідро екосистем [4]. Як вважає організація American rivers, греблі шкодять річкам, фрагментуючи та преобразуючи їх. Рух за відновлення річок посилюється в багатьох країнах, особливо в Сполучених Штатах, де близько 500 найбільш старих гребель були виведені з експлуатації. Досвід Північної Америки та Європи показує, що такі заходи дають можливість відновити рибне господарство та нормальний хід екологічних процесів в річкових системах.

Останнім часом на прирічкових територіях великих річок реалізуються програми, націлені на їх оптимізацію з позицій екосистемного підходу та ідей сталого розвитку в комплексі екологічних та містобудівних дій (REURIS, RRC). Метою проекту REURIS є

проведення заходів, націлених на ревіталізацію міських прирічкових територій (відтворення природних територій та елементів культурної спадщини) і на раціональне господарювання на відновлених територіях. Проект River Restoration Centre (RRC) орієнтований на поширення успішної практики управління станом басейнів річок для створення координаційного центру для обміну досвідом відновлення річок [16].

Починаючи з 80-х років, науковці наголошували на необхідності розробки еколого-оптимізаційних, системних підходів, щодо використання та охорони водосховищ та прирічкових територій, поліпшення їхнього природного та технічного стану. В Україні було прийнято ряд державних документів, що стосувались охорони малих річок, встановлювали водоохоронні зони та прибережні захисні смуги: Загальнодержавна програма розвитку водного господарства України (2002 р.), Правила експлуатації Дніпровських водосховищ (2003 р.), Рекомендації по впорядкуванню дніпровських водосховищ (1999 р.). Складовою частиною наукових робіт була розробка заходів щодо поліпшення природно-технічного стану акваторій і прибережних територій крупних водосховищ та їх водоохоронних зон, а базисною парадигмою – уявлення про водосховище як про цілісну природно-технічну систему, в якій ключовим був вплив людини на середовище. Реалізацією цього уявлення було районування і зонування водосховищ на основі геосистемних підходів [7].

В умовах незалежності в Україні було схвалено цілу низку законодавчих і підзаконних актів з метою запровадження принципів сталого екосистемного водокористування. До них, в першу чергу, слід віднести Закон «Про охорону навколишнього природного середовища. Басейновий принцип управління водним господарством на основі платного водокористування» закладено у Водний Кодекс України (1995 р.), Національну програму оздоровлення басейну Дніпра (1997 р.) та в програму розвитку водного господарства України (2002 р.).

У постанові Національної програми екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води зазначені пропозиції, щодо повернення Дніпру його первозданного стану, що полягає у забезпеченні всебічного оздоровлення та оптимізації функціонування водосховищ під контролем цілеспрямованої державної екологічної політики. Сьогодні в Україні діють розроблені на державному та регіональному рівнях програми оздоровлення р. Дніпро. Усі вони спрямовані на поліпшення якості води, але корінного вирішення проблеми – повернення до умов природного функціонування не передбачають.

Для реалізації програм планування, стратегій використання та розвитку прирічкових територій на загальнодержавному рівні сформована відповідна законодавча база. В цьому аспекті варто назвати такі закони України, як «Про основи містобудування» [8], «Про планування і забудову територій» [9], та ухвалені стратегічні документи: Генеральна схема планування території України [10], що визначає території, розвиток яких потребує державної підтримки, зокрема території із значним природоохоронним рекреаційним, оздоровчим, історико-культурним потенціалом, якими переважно і є прирічкові смуги річкових басейнів; Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2015 року [6], Загальнодержавна програма формування екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки [11].

Відповідно до ст. 20 розділу IV закону України «Про планування і забудову територій» [9], нормативне регулювання планування та забудови прирічкових територій полягає у прийнятті нормативно-правових актів, зокрема державних будівельних норм, відомчих нормативних документів, регіональних і місцевих правил забудови.

У контексті регулювання діяльності, що має місце в прирічковій смузі річкових басейнів, основними завданнями Міністерства охорони навколишнього природного середовища України (Мінприроди) є забезпечення реалізації державної політики у сфері: охорони навколишнього природного середовища; раціонального використання природних ресурсів; забезпечення екологічної, ядерної та радіаційної безпеки; забезпечення топографо-геодезичної та картографічної діяльності; створення екологічних передумов для стійкого збалансованого розвитку територій. Саме тому містобудівне регулювання екологічно збалансованого розвитку прирічкових територій та раціоналізація управління природокористуванням річкових басейнів має бути спрямована на гармонізацію економічної, науково-технічної, екологічної і соціальної політики.

Розглядаючи принципи функціонування річкових екосистем, слід згадати, що основною властивістю річок є проточність. Лише течія забезпечує очищення, знезараження і відтворення природно чистої й безпечної води.

Періодичні повені і паводки є умовою нормального існування річкових організмів, відтворення рибних запасів, підтримання якості води, очищення дна від відкладів мулу, підтримання родючості заплавлених ґрунтів [1].

Вчені-біологи Дніпропетровського національного університету зазначають, що екологічне оздоровлення занапащених річок по всьому світі починали з того, що розгороджували їхні русла. Згідно з зарубіжним досвідом, вже демонтовано десятки і сотні дамб та гребель, котрі зупиняли та уповільнювали течії. Кандидат біологічних наук В. Манюк зазначає, що поетапне звільнення Дніпра від гребель гідроелектростанцій, поступово сприятиме відродженню прибережних затоплених земель та поверненню до колишнього стану всього басейну.

Особлива увага у вивченні питання використання територій, що прилягають до річок, водосховищ, належать професору А. Турубінеру, який започаткував дискусію з проблеми використання прибережних територій водних об'єктів. Згідно з дослідженнями В. Демянова, при зниженні експлуатаційних рівнів водосховищ, на величину надлишкової місткості (15 млрд м³) почнеться процес екологічного відновлення прибережних територій, повернення до первозданного стану природних систем, які мають унікальні можливості до самовідтворення та саморегуляції. Поліпшення екологічного стану Дніпра ґрунтується на поетапному спуску водосховищ. Голова Нижньодніпровської громадської басейнової ради УЕР «Хортицький Форум», В. Сандул висунув ряд ідей та пропозицій, щодо порятунку Дніпра, які ґрунтуються на позиціях сталого розвитку та зарубіжному досвіді екологічного оздоровлення річок і озер Америки та Європи.

Головною місією центру з відновлення річок (УЦВР), що створено на базі інституту водних проблем і меліорації (ІВПіМ), є сприяння процесу впровадження екологічних принципів в управлінні водними ресурсами, обмін досвідом як на національному, так і на міжнародному рівнях, впровадження основних принципів Водної Рамкової Директиви у практику, розповсюдження знань, що стосуються відновлення річок.

Прагнучи збалансованого розвитку місцевості слід орієнтуватись на басейновий підхід, що комплексно діє на всіх територіальних рівнях та дає можливість вирішення проблемних питань просторового розвитку містобудівних процесів шляхом збалансованого співвідношення урбанізованих зон з елементами природного оточення [2].

Висновок. Дніпровський каскад є найбільшим в Європі і на планеті відкритим каскадом багатоводних штучних водосховищ, які виходять у Світовий океан. Фактори впливу на водний режим ріки, її збереження та відновлення прирічкових територій досліджується багатьма науковими сферами, і від злагоджених дій, оснований на наукових дослідженнях залежить стан навколишнього середовища та безпека життєдіяльності, сталий розвиток суспільства.

У значній мірі причиною забруднення поверхневих вод Дніпра є відсутність адекватних системних дій, та спрямування зусиль на боротьбу з наслідками, а не на усунення факторів, які спричиняють негативний вплив. Програми щодо збереження та відновлення річкових екосистем мають бути спрямовані на зведення до мінімуму шкоди для сталого функціонування басейну і збереження цілісності річкових систем.

Окремого документу, в якому були б конкретно представлені положення державної політики щодо використання земель саме прирічкових територій річкових басейнів, не існує, але ці питання певною мірою висвітлені в багатьох законодавчих актах і рішеннях для місцевого, регіонального та загальнодержавного рівнів.

Основними документами, що виражають національну екологічну політику, є напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки [14], та Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року [15].

Адекватне планування прирічкових територій сприятиме їх збалансованому й ефективному розвитку. Основними етапами використання прирічкових територій є оцінка стану і потенціалу, планування, розвитку та обмежень, визначених чинним законодавством.

Тому сформулюємо ключові положення політики містобудівного регулювання екологічно збалансованого розвитку прирічкових територій:

- Прирічкові території володіють значним рекреаційно-оздоровчим потенціалом і їх використання вимагає запровадження системи збалансованого інтегрованого екологічного управління, з пріоритетом рекреаційно-оздоровчої, туристичної, природоохоронної діяльності.

- Стан прирічкових територій вимагає заходів щодо поліпшення екологічної ситуації, зменшення антропогенного впливу, припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, підвищення рівня екологічної безпеки.

- Планувальне регулювання містобудівного розвитку повинно враховувати оцінку стану розвитку містобудівних об'єктів і варіантів їх перспективного розвитку на різних рівнях, та збалансоване співвідношення природно-ландшафтних елементів в структурі річкових басейнів.

Однією з умов сталого розвитку міст є ландшафтний підхід в проектуванні та впровадженні еколого-містобудівних принципів. Програми з відродження Дніпра та всіх складових його басейну передбачають комплексний підхід у формуванні рекреаційних зон та створенні екокоридору вздовж акваторії. Прирічкові території є важливим елементом в планувальній структурі міста, що можуть збагатити та доповнити міський каркас рекреаційного простору.

Для відродження ландшафтів прирічкових територій Дніпра необхідно здійснити ряд відновлювальних заходів для всіх складових його басейну. Особлива увага має бути спрямована на прирічкові території в межах великих міст, щодо регулювання їх еколого-містобудівної ситуації та природоохоронної політики, подальшої архітектурно-ландшафтної організації. Диспропорції в розміщенні функціональних зон на прирічкових територіях Дніпра, зокрема розміщення об'єктів промисловості та комунально-складського призначення призвело до їх деформації, знизило здатність до самовідновлення їх природних елементів.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. **Бабко Р. В.** Все про прибережні захисні смуги: [Збір. наук.-популяр. ст.] / Р. В. Бабко, Т. Г. Чорна. – Одеса, 2007. – 112 с.
2. **Вадімов В. М.** Екосистемні передумови районування прирічкових територій України на основі басейнового підходу [Електронний ресурс] / В. М. Вадімов, А. В. Вадімова. – Режим доступу до статті: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/dprmu/2009_17/5_Vadimov_Vadimova.pdf
3. Водні ресурси: використання, охорона, відтворення, управління: [підручник] / А. В. Яцик, Ю. М. Грищенко, Л. А. Волкова, І. А. Пашенюк. – К. : Генеза, 2007. – 360 с.
4. Восстановление и охрана малых рек. Теория и практика. – М. : Агропромиздат, 1989. – 317 с.
5. **Гинко С. С.** Катастрофы на берегах рек / Гинко С. С. – Л. : Гидрометеиздат, 1977. – 128 с.
6. Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2015 року. Затверджена Постановою КМУ від 21.07.2006 р. № 1001. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-п>
7. **Дубняк С. А.** Организация и проведение мероприятий по улучшению природно-технического состояния и благоустройству водохранилищ [Учебное пособие] / С. А. Дубняк, И. Н. Крынько. – К. : Ид-во ВИПК Минводхоза СССР, 1986. – 102 с.
8. Про основи містобудування. Закон України від 16.11.1992 р. № 2780-XII. // Відомості ВР України. – 1992. – № 52. – 683 с.
9. Про планування і забудову територій. Закон України від 20.04.2000 р. № 1699-III. // Відомості ВР України. – 2000. – № 31. – 250 с.
10. Про Генеральну схему планування території України Закон України від 07.02.2002 р. N 3059-III. // Відомості ВР України. – 2002. – № 30. – 204 с.
11. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки. Закон України від 21.09.2000 р. № 1989-III. // Відомості ВР України. – 2000. – № 47. – 405 с.
12. **Марушевский Г. Б.** Международный опыт сохранения рек: участие общественности / Марушевский Г. Б. – К. : Wetlands International Black Sea Programme, 2004. – 80 с.
13. Плотины и развитие: новая методическая основа для принятия решений / Отчет Всемирной комиссии по плотинам. – М. : Всемирный фонд дикой природы (WWF), 2009. – 200 с.
14. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 р. N 188/98-ВР // Відомості ВР України. – 1998. – № 38 – 39. – 248 с.

15. Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року. Розпорядження КМ України від 17.10.2007 р. № 880-р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/880-2007-p>

16. Revitalisation of Urban River Spaces – Central Europe [Електронний ресурс] / Urban Rivers – Vital Spaces. – Режим доступу до статті: <http://www.reuris.gig.eu>.

SUMMARY

At this time the rational nature management within river basins and maintaining ecological balance in the riverside areas is growing from year to year. The main reason which affects for the decline in water quality and the most damage within is intensive agricultural activities, straightening of the channel, hydropower and industry. According to the current global trends based on the idea of sustainable development and for ecological restoration of riverine areas, we should determine the most effective and successful way. To a large extent the reason for pollution of surface waters of the Dnieper is the absence of adequate and systematic actions. Efforts should be made to combat the consequences, rather than addressing the factors that cause a negative impact. Programme for the conservation and restoration of river ecosystems should be aimed at minimizing damage to the sustainable operation of the pool and preserve the integrity of river systems.

Adequate planning of riverside areas contribute to a balanced and effective development. The main stages of use riverine areas are assessment and capacity planning, development and restrictions set by law.

My field of research is closely connected with the using of riverside territories. The problem I am studying concerns the results of wrong urban planning, the given urban sites were occupied by industry, civil buildings and other objects of utility. The necessity of the research is dictated by the need of solving problems of many modern cities, which are situated near water, including territory of our city. Because of the intensive urban development and industrial activity, our city had lost its recreational areas and its ecological balance was disrupted. In this situation, I am engaged in researching into the action of our city's industrial past, in order to find the methods of ecological transformation of the riverside areas. This article is aimed at finding possible solutions to return disturbed areas to their natural balance and further sustainable development. The main aim of my investigation is to find out methods of ecological-urban optimization and transformation of the riverside territories. The investigation I am carrying is important for optimization of the riverside and its natural elements, for the formation of environmental frame, for her citizens, for improvement of economic efficiency of our city. The chief purpose of my work is to create the complex model of environmental and urban planning optimization in the conditions of Dnepropetrovsk.

REFERENCES

1. Babko R. V. Vse pro priberezhni zahisni smugi: [Zbir. nauk.-populyar. st.] / R. V. Babko, T. G. Chorna. – Odesa, 2007. – 112 s.
2. VadImov V. M. Ekosistemni peredumovi rayonuvannya pririchkovih teritoriy Ukrayini na osnovi baseynovogo pidhodu [Elektronniy resurs] / V. M. VadImov, A. V. Vadimova. – Rezhim dostupu do statii: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/dprmu/2009_17/5_Vadimov_Vadimova.pdf
3. Vodni resursi: vikoristannya, ohorona, vidtvorennya, upravlinnya: [pIdruchnik] / A. V. Yatsik, Yu. M. Grischenko, L. A. Volkova, I. A. Pashenyuk. – K. : Geneza, 2007. – 360 s.
4. Vosstanovlenie i ohrana mal'ih rek. Teoriya i praktika. – M. : Agropromizdat, 1989. – 317 s.
5. Ginko S. S. Katastrofy na beregah rek / S. S. Ginko – L. : Gidrometeoizdat, 1977. – 128 s.
6. Derzhavna strategiya regionalnogo rozvitku UkraYini na perIod do 2015 roku. Zatverdzhena Postanovoyu KMU vid 21.07.2006 r. № 1001. – Rezhim dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-p>
7. Dubnyak S. A. Organizatsiya i provedenie meropriyatiy po uluchsheniyu prirodno-tehnicheskogo sostoyaniya i blagoustroystvu vodohranilisch [Uchebnoe posobie] / S. A. Dubnyak, I. N. Kryinko. – K. : Id-vo VIPK Minvodhoza SSSR, 1986. – 102 s.
8. Pro osnovi mIstobuduvannya. Zakon Ukrayini vId 16.11.1992 r. № 2780-XII. // Vidomosti VR Ukrayini. – 1992. – № 52. – 683 s.
9. Pro planuvannya i zabudovu teritoriy. Zakon Ukrayini vId 20.04.2000 r. № 1699-III. // Vidomosti VR Ukrayini. – 2000. – № 31. – 250 s.

10. Pro Generalnu shemu planuvannya teritoriyi Ukrayini Zakon Ukrayini vId 07.02.2002 r. № 3059-III. // Vidomosti VR Ukrayini. – 2002. - N 30. – 204 s.
11. Pro Zagalnodержavnu programu formuvannya natsionalnoyi ekologichnoyi merezhi Ukrayini na 2000 – 2015 roki. Zakon Ukrayini vid 21.09.2000 r. № 1989-III. // Vidomosti VR Ukrayini. – 2000. – № 47. – 405 s.
12. Marushevskiy G. B. Mezhdunarodnyiy opyt sohraneniya rek: uchastie obschestvennosti / G. B. Marushevskiy. – K. : Wetlands International Black Sea Programme, 2004. – 80 s.
13. Plotiny i razvitie: novaya metodicheskaya osnova dlya prinyatiya resheniy / Otchet Vsemirnoy komissii po plotinam. – M. : Vsemirnyiy fond dikoy prirody (WWF), 2009. – 200 s.
14. Pro Osnovni napryami derzhavnoyi politiki Ukrayini u galuzi ohoroni dovkillya, vikoristannya prirodniy resursiv ta zabezpechennya ekologichnoyi bezpeki. Postanova Verhovnoyi Radi Ukrayini vId 05.03.1998 r. № 188/98-VR. // Vidomosti VR Ukrayini. – 1998. – № 38 – 39. – 248 s.
15. Pro shvalennya Kontseptsii natsionalnoyi ekologichnoyi politiki Ukrayini na perIod do 2020 roku. Rozporyadzhennya KM Ukrayini vId 17.10.2007 r. № 880-r. – Rezhim dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/880-2007-r>.
16. Revitalisation of Urban River Spaces – Central Europe [Elektronniy resurs] / Urban Rivers – Vital Spaces. – Rezhim dostupu do stattI: <http://www.reuris.gig.eu>.